

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
MANUELA CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONY
přednesené dne 18. prosince 2025¹

Věc C-280/25 [Lin II]ⁱ

Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Oradea
Trestní řízení
proti
M. G. D.,
za účasti:

Statul român – Agenția Națională de Administrare Fiscală prin Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Cluj-Napoca, prin Administrația Județeană a Finanțelor Publice Satu Mare

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podal Înalta Curte de Casație și Justiție (Nejvyšší kasační soud, Rumunsko)]

„Řízení o předběžné otázce – Ochrana finančních zájmů Evropské unie – Článek 325 SFEU odst. 1 – Úmluva o ochraně finančních zájmů – Článek 2 odst. 1 – Povinnost bojovat proti podvodům poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy Unie odrazujícími a účinnými opatřeními – Pojem ‚závažný podvod‘ – Promlčecí lhůta trestní odpovědnosti – Systémové riziko beztrestnosti – Ochrana základních práv – Článek 49 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie – Zásada zákonnosti trestných činů a trestů – Požadavky předvídatelnosti a určitosti trestního zákona – Zásada zpětného použití příznivějšího trestního zákona (*lex mitior*) – Vnitrostátní standard ochrany základních práv – Uplatnění rozsudku Lin I – Omezení zásady přednosti unijního práva – Pravomocné vnitrostátní rozsudky zakládající překážku věci pravomocně rozsouzené – Případy promlčení trestní odpovědnosti, k nimž došlo před rozsudkem Lin I a které nebyly uznány pravomocným rozsudkem – Vnitrostátní zásada zákazu vytvoření *lex tertia* při uplatňování příznivějšího trestního zákona – Nepředvídatelnost a neurčitost kritéria systémového rizika beztrestnosti“

¹ – Původní jazyk: španělština.

ⁱ Název projednávané věci je fiktivní. Neodpovídá skutečnému jménu žádné ze zúčastněných stran.

1. V rozsudku Lin² Soudní dvůr vyložil čl. 325 odst. 1 SFEU a čl. 2 odst. 1 Úmluvy o ochraně finančních zájmů³ následovně:

„[...] [S]oudy členského státu nejsou povinny upustit od uplatnění rozsudků Ústavního soudu tohoto členského státu, jimiž je prohlášeno za neplatné ustanovení vnitrostátního právního předpisu, které upravuje důvody přerušení promlčecí doby v trestních věcech, a to kvůli porušení zásady zákonnosti trestných činů a trestů, jak je chráněna ve vnitrostátním právu, v jejích požadavcích týkajících se předvídatelnosti a určitosti trestního zákona, i když bude v důsledku těchto rozsudků kvůli promlčení trestní odpovědnosti zastaveno trestní stíhání ve značném počtu případů, a to i v případech týkajících se trestných činů závažného podvodu poškozujícího nebo ohrožujícího finanční zájmy Evropské unie.

Uvedená ustanovení unijního práva naproti tomu musí být vykládána v tom smyslu, že

soudy tohoto členského státu jsou povinny upustit od uplatnění vnitrostátního standardu ochrany týkajícího se zásady zpětného použití příznivějšího trestního zákona (*lex mitior*), který umožňuje zpochybnit – a to i v rámci opravných prostředků směřujících proti pravomocným rozsudkům – přerušení promlčecí doby trestní odpovědnosti v takových věcech procesními úkony učiněnými před tímto prohlášením neplatnosti“.

2. Senát trestního kolegia (dále jen „trestní senát“) Înalta Curte de Casație și Justiție (Nejvyšší kasační soud, Rumunsko) se nyní obrací na Soudní dvůr Evropské unie, aby mu vysvětlil určité obtíže při uplatňování rozsudku Lin I, jehož obsah je předmětem předběžných otázek.

I. Právní rámec

A. Unijní právo

3. Pravidla unijního práva, která jsou převzata v rozsudku Lin I [tj. příslušná ustanovení Úmluvy o ochraně finančních zájmů a směrnice (EU) 2017/1371⁴], jsou rovněž použitelná v této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

² – Rozsudek ze dne 24. července 2023, Lin (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606; dále jen „rozsudek Lin I“).

³ – Úmluva o ochraně finančních zájmů Evropských společenství, vypracovaná na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii, která byla podepsána v Bruselu dne 26. července 1995 a tvoří přílohu aktu Rady ze dne 26. července 1995 (Úř. věst. 1995, C 316, s. 49; Zvl. vyd. 19/01, s. 9; dále jen „Úmluva o ochraně finančních zájmů“).

⁴ – Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1371 ze dne 5. července 2017 o boji vedeném trestněprávní cestou proti podvodům poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy Unie (Úř. věst. 2017, L 198, s. 29; oprava Úř. věst. 2018, L 45, s. 47; dále jen „směrnice o ochraně finančních zájmů“).

B. Rumunské právo

1. Trestněprávní předpisy

4. V rozsudku Lin I jsou rovněž převzata ustanovení rumunského práva (rumunská Ústava, trestní zákoník z roku 1968 ve znění z roku 1996⁵, trestní zákoník z roku 2009⁶ ve znění mimořádného nařízení vlády č. 71 ze dne 30. května 2022⁷, trestní řád⁸ a zákon č. 241/2005⁹) použitelná na spor.

2. Rumunská judikatura předcházející rozsudku Lin I o promlčení v trestních věcech¹⁰

a) Ústavní nález č. 297/2018

5. Nálezem č. 297/2018 ze dne 26. dubna 2018, zveřejněným dne 25. června 2018, Ústavní soud vyhověl námitce protiústavnosti a prohlásil přerušení promlčecí doby trestní odpovědnosti na základě provedení jakéhokoli procesního úkonu v rámci řízení, jak je uvedeno v čl. 155 odst. 1 trestního zákoníku z roku 2009, za protiústavní.

6. Podle názoru Ústavního soudu toto ustanovení trestního zákona z roku 2009 postrádalo předvídatelnost a porušovalo zásadu zákonnosti trestných činů a trestů, neboť výraz „jakýkoli procesní úkon“ v něm obsažený se vztahoval i na úkony, které nejsou sděleny podezřelému nebo obžalovanému. Tato okolnost mu pak znemožnila dozvědět se o tom, že promlčecí doba byla přerušena a pro jeho trestní odpovědnost začala běžet nová promlčecí doba¹¹.

7. Rumunský zákonodárce nezasáhl a čl. 155 odst. 1 trestního zákona z roku 2009 ve smyslu předepsaném Ústavním soudem nezměnil, a u obecných soudů tak vznikala nejednotná judikatura týkající se přerušení promlčecích lhůt trestní odpovědnosti.

b) Ústavní nález č. 358/2022

8. Nálezem č. 358/2022 ze dne 26. května 2022, zveřejněným dne 9. června 2022, rozhodl Ústavní soud, který se zde zabýval další námitkou protiústavnosti, že čl. 155 odst. 1 trestního zákona z roku 2009 je protiústavní.

⁵ – Codul Penal din 21 iulie 1968, republicat (trestní zákon ze dne 21. července 1968, znovu zveřejněn) (*Monitorul Oficial al României*, část I, č. 65 ze dne 16. dubna 1997). Tento trestní zákon je výsledkem znění přepracovaného prostřednictvím Lege nr. 140/1996, pentru modificarea și completarea Codului penal (zákon č. 140/1996, kterým se mění trestní zákon) (*Monitorul Oficial al României*, část I, č. 289 ze dne 14. listopadu 1996) a byl platný do 1. února 2014 (dále jen „trestní zákon z roku 1968“).

⁶ – Legea nr. 286/2009 privind Codul penal (zákon č. 286/2009 o trestním zákoně) ze dne 17. července 2009 (*Monitorul Oficial al României*, část I, č. 510 ze dne 24. července 2009) (dále jen „trestní zákon z roku 2009“). V platnosti ode dne 1. února 2014.

⁷ – Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71 din 30 mai 2022 pentru modificarea articolului 155 alineatul (1) din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal (mimořádné nařízení vlády č. 71 ze dne 30. května 2022, kterým se mění čl. 155 odst. 1 zákona č. 286/2009 o trestním zákoně) (*Monitorul Oficial al României*, část I, č. 531 ze dne 30. května 2022) (dále jen „OUG č. 71/2022“).

⁸ – Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (zákon č. 135/2010 o trestním řádu) (*Monitorul Oficial al României*, č. 486 ze dne 15. července 2010).

⁹ – Legea nr. 241/2005 (zákon č. 241/2005) (*Monitorul Oficial al României*, část I, č. 672 ze dne 27. července 2005), ve znění zákona Legea nr. 50/2013 (zákon č. 50/2013) (*Monitorul Oficial al României*, část I, č. 146 ze dne 19. března 2013) – znění platné ke dni 23. ledna 2014.

¹⁰ – V následujících bodech přepisují výčet rozsudků, který jsem uvedl ve stanovisku ve věci Lin I (EU:C:2023:532). V dalším textu budu pro zjednodušení používat výrazy „Nejvyšší soud“ a „Ústavní soud“.

¹¹ – Ústavní soud měl naopak za to, že předchozí legislativní řešení (čl. 123 první pododstavec trestního zákona z roku 1968) podmínky předvídatelnosti uložené Ústavou splňovalo, neboť podle něj promlčecí dobu trestní odpovědnosti mohlo přerušit pouze provedení takového úkonu, který podle zákona musel být oznámen obviněnému.

9. Ústavní soud uvedl, že

- zákonodárce v rozporu s čl. 147 odst. 1 Ústavy nezasáhl, aby napravit nesoulad ustanovení prohlášených rozhodnutím č. 297/2018 za protiústavní a aby upravil případy, kdy dochází k přerušení promlčecí doby trestní odpovědnosti;
- v případě neexistence takového legislativního zásahu soudní orgány nemohou samy určit důvody pro přerušení běhu promlčecí lhůty odpovědnosti. Při používání čl. 155 odst. 1 trestního zákona z roku 2009 dochází k nejasnostem a nepředvídatelnosti, což vede k nejednotné soudní praxi. Stávající právní rámec neposkytuje nezbytný legislativní rámec pro předvídatelné použití čl. 155 odst. 1 uvedeného trestního zákona po vydání rozsudku č. 297/2018;
- v důsledku toho platné rumunské právo nestanoví žádný důvod pro přerušení promlčecí lhůty trestní odpovědnosti, a to ode dne zveřejnění nálezu č. 297/2018 až do doby, než vstoupí v platnost legislativní akt zákonodárce, který by důvody pro přerušení této lhůty výslovně upravil¹².

c) *Rozsudek Nejvyššího soudu č. 67/2022*

10. V rozsudku 67/2022 ze dne 25. října 2022 (dále jen „rozsudek 67/2022“), zveřejněném dne 28. listopadu 2022, učinil Nejvyšší soud následující prohlášení:

- ustanovení týkající se přerušení promlčení jsou ustanoveními trestního práva hmotného. Z hlediska jejich časové působnosti se na ně vztahuje zásada zákazu zpětné účinnosti trestního práva stanovená v článku 3 trestního zákona z roku 2009, s výjimkou mírnějších ustanovení v souladu se zásadou *lex mitior* dle čl. 15 odst. 2 rumunské Ústavy a článku 5 uvedeného trestního zákona;
- v období od 25. června 2018 (datum vyhlášení nálezu Ústavního soudu č. 297/2018, upřesněného nálezem Ústavního soudu č. 358/2022), do 30. května 2022 nestanovil čl. 155 odst. 1 trestního zákona z roku 2009 žádný důvod pro přerušení promlčecí lhůty trestní odpovědnosti;
- soud rozhodující o mimořádném opravném prostředku směřujícím ke zrušení na základě účinků nálezu Ústavního soudu č. 297/2018 a č. 358/2022 nemůže znovu zkoumat promlčení trestní odpovědnosti, pokud odvolací soud již projednal a posoudil existenci tohoto důvodu zastavení trestního stíhání v průběhu řízení předcházejícího nálezu Ústavního soudu č. 358/2022.

¹² – Tento normativní akt byl schválen několik dní po ústavním rozsudku č. 358/2022. OUG č. 71/2022 změnilo článek 155 trestního zákoníku z roku 2009. Odstavec 1 uvedeného článku nyní zní takto: „[b]ěh promlčecí doby trestní odpovědnosti se přerušuje provedením jakéhokoli procesního úkonu ve věci, který musí být podle zákona oznámen podezřelému, obviněnému nebo obžalovanému“.

3. Rumunská judikatura následující po rozsudku Lin I

11. Nejvyšší soud ve dvou rozšířených senátech¹³ vydal rozsudky č. 37 ze dne 17. června 2024 (dále jen „rozsudek 37/2024“) a č. 16 ze dne 16. září 2024 (dále jen „rozsudek 16/2024“), ve kterých analyzuje dopad rozsudku Lin I na to, co je předmětem projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

12. Aniž je dotčeno to, že se níže ještě podrobněji zastavím u jejich obsahu, tyto dva rozsudky Nejvyššího soudu brání tomu, aby rumunské soudy nepoužily vnitrostátní judikaturu týkající se uplatnění zásady *lex mitior* na přerušení běhu promlčecí doby trestní odpovědnosti.

II. Skutkový stav, spor a předběžné otázky

13. Skutkové okolnosti trestního řízení, jak jsou uvedeny v předkládacím rozhodnutí, byly v podstatě následující.

14. Mezi 3. květnem 2012 a 23. lednem 2014 M. G. D. jako jednatel dvou obchodních společností na základě jediného zločinného úmyslu opakovaně a vědomě poskytl B. V., spoluobžalovanému v tomto řízení, dvanáct daňových faktur týkajících se fiktivních nákupů.

15. B. V. zaevidoval faktury do účetnictví jiné obchodní společnosti s cílem snížit základ daně a způsobit škodu na státním rozpočtu. Škoda způsobená státnímu rozpočtu činila 268 536 rumunských lei (v přepočtu 59 304 eur), z čehož částka DPH činila 163 656 rumunských lei (v přepočtu 36 142 eur).

16. Dne 24. února 2022 odsoudil Tribunalul Bihor (soud v Bihoru, Rumunsko) M. G. D. za skutky, z nichž byl obžalován, jako spolupachatele trestného činu daňového podvodu.

17. Dne 21. března 2024 vyhověl Curtea de Apel Oradea (odvolací soud v Oradea, Rumunsko) odvolání podanému M. G. D. proti rozsudku vydanému v prvním stupni.

18. Rozsudkem ze dne 21. března 2024 bylo nařízeno zastavení trestního řízení proti M. G. D. poté, co bylo shledáno, že uplynula promlčecí doba trestní odpovědnosti za účastenství na pokračujícím daňovém podvodu, který je definován v čl. 9 odst. 1 písm. c) zákona č. 241/2005¹⁴.

19. Státní zastupitelství podalo proti rozsudku ze dne 21. března 2024 kasační opravný prostředek. V tomto kasačním opravném prostředku tvrdí, že trestní řízení nelze zastavit, protože byl použitelný rozsudek Lin I¹⁵, a proto promlčecí doba trestní odpovědnosti neuplynula¹⁶.

¹³ – Jedná se o senát pro sjednocování judikatury a o senát pro rozhodování o kasačních opravných prostředcích v zájmu zákona.

¹⁴ – Předkládací rozhodnutí (bod 8) kvalifikuje tento rozsudek jako „pravomocný“, ale uvádí, že kasační opravný prostředek proti němu byl prohlášen za přípustný (bod 6). Na jednání bylo upřesněno, že přídavné jméno „pravomocný“ nebrání podání kasačního opravného prostředku proti rozsudku vydanému v odvolacím řízení.

¹⁵ – Státní zastupitelství navrhuje, aby byla zohledněna závaznost výkladu unijního práva přijatého v rozsudku Lin I, a v důsledku toho bylo kasačnímu opravnému prostředku vyhověno.

¹⁶ – Podle jeho názoru došlo k procesním úkonům, které přerušily promlčecí dobu, a to jak před datem zveřejnění ústavního nálezu č. 297/2018, tak po datu zveřejnění ústavního nálezu č. 358/2022.

20. Předkládající soud uvádí, že napadený rozsudek v řízení o kasačním opravném prostředku, který byl vydán po vydání rozsudku Lin I, uplatňuje vnitrostátní standard týkající se použití příznivějšího trestního zákona, jak jej sám Nejvyšší soud stanovil v rozsudku č. 67/2022 a potvrdil (v jiných soudních senátech, než je senát předkládajícího soudu) v rozsudcích č. 37/2024 a č. 16/2024, které jsou pro vnitrostátní soudy závazné.

21. V této souvislosti trestní senát Nejvyššího soudu položil Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Musí být v rámci výkladu a použití článku 325 [SFEU], čl. 1 odst. 1 písm. a), článků 2 a 9 Úmluvy o ochraně finančních zájmů a článku 49 [Listiny základních práv Evropské unie (dále jen ‚Listina‘], při neexistenci ustanovení vnitrostátního práva, které by stanovilo minimální částku pro to, aby podvod poškozující nebo ohrožující finanční zájmy [Unie] mohl být považován za závažný, ustanovení unijního práva vykládána v tom smyslu, že podvod je považován za závažný pouze tehdy, když se týká částky přesahující 50 000 eur?
- 2) Je-li odpověď na předchozí otázku záporná, musí být ustanovení článku 2 SEU, čl. 4 odst. 2 a 3 SEU, čl. 2 odst. 2 SFEU, čl. 325 odst. 1 SFEU a čl. 2 odst. 1 Úmluvy o ochraně finančních zájmů, jak byla vyložena v rozsudku Soudního dvora [Lin], [jakož i] čl. 49 odst. 1, čl. 52 odst. 3 a článku 53 Listiny, vykládána v tom smyslu, že v trestním řízení, které se týká trestných činů v oblasti [daně z přidané hodnoty (DPH)], musí vnitrostátní soud upustit od uplatnění vnitrostátního standardu ochrany týkajícího se zásady *lex mitior*, jak vyplývá ze závazné judikatury Nejvyššího soudu tohoto členského státu, podle něhož procesní úkony učiněné před zrušením vnitrostátního právního předpisu upravujícího důvody přerušení promlčení trestní odpovědnosti nemají přerušující účinek, pokud
 - a) je neuplatnění tohoto vnitrostátního standardu neslučitelné se zákazem použití *lex tertia* – zásady ústavní povahy;
 - b) na základě uplatnění této vnitrostátní judikatury lze mít za to, že obecná promlčecí doba trestní odpovědnosti uplynula před vyhlášením rozsudku Lin [I];
 - c) neuplatnění tohoto vnitrostátního standardu na základě unijního práva má za následek zajištění takové úrovně ochrany základních práv zakotvených v Listině, která není rovnocenná nebo srovnatelná s ochranou zaručenou článkem 7 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod [dále jen ‚EÚLP‘];
 - d) vnitrostátní zákon nestanoví zvláštní kritéria umožňující soudu členského státu předběžně posoudit systémové riziko beztrestnosti vyplývající z použití tohoto vnitrostátního standardu v případě trestných činů závažných podvodů poškozujících nebo ohrožujících finanční zájmy [Unie]?“

III. Řízení před Soudním dvorem

22. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla zapsána do rejstříku kanceláře Soudního dvora dne 10. dubna 2025. Tato věc byla projednána ve zrychleném řízení podle článku 105 jednacího řádu Soudního dvora.

23. Písemná vyjádření předložily rumunská vláda a Evropská komise. Obě zúčastněné strany se zúčastnily jednání, které se konalo dne 7. října 2025.

IV. Posouzení

A. První předběžná otázka

24. Podstatou této otázky předkládajícího soudu je, zda v případě neexistence ustanovení vnitrostátního práva, které by stanovilo minimální částku pro to, aby podvod poškozující nebo ohrožující finanční zájmy Unie mohl být považován za závažný, bude podvod na DPH kvalifikován jako závažný pouze v případě, že se týká částky přesahující 50 000 eur.

25. Pravidla unijního práva, jejichž výklad požaduje předkládající soud, jsou článek 325 SFEU a čl. 1 odst. 1, článek 2 a článek 9 Úmluvy o ochraně finančních zájmů, a to ve světle zásady zákonnosti trestných činů a trestů zakotvené v článku 49 Listiny.

1. Článek 325 SFEU

26. Článek 325 odst. 1 SFEU ukládá členským státům povinnost bojovat proti podvodům a jiným protiprávním jednáním ohrožujícím finanční zájmy Unie účinnými a odstrašujícími opatřeními¹⁷. Toto ustanovení neomezuje postih pouze na *závažné* podvody, ale odkazuje bez dalšího na podvody, které ohrožují finanční zájmy Unie, bez jakéhokoli dalšího upřesnění.

27. Opakuji, že článek 325 SFEU nezmiňuje pojem „*závažný podvod*“, který je však obsažen v Úmluvě o ochraně finančních zájmů (článek 2).

28. Výklad článku 325 SFEU tedy neposkytuje žádnou konkrétní odpověď na první otázku předkládajícího soudu.

2. Úmluva o ochraně finančních zájmů

29. Článek 1 Úmluvy o ochraně finančních zájmů definuje pro účely této Úmluvy jednání představující podvod poškozující nebo ohrožující finanční zájmy Unie.

30. Článek 2 Úmluvy o ochraně finančních zájmů vyžaduje, aby členské státy přijaly nezbytná opatření k zajištění toho, aby jednání uvedené v článku 1 bylo možné trestat účinnými, přiměřenými a odrazujícími tresty včetně, alespoň v případech závažných podvodů, trestů odnětí svobody, pro které je možné vydání.

31. Totéž ustanovení (čl. 2 odst. 1 a 2 Úmluvy o ochraně finančních zájmů) stanoví:

„1. [...] [Z]a závažný podvod musí být považován podvod dosahující určité minimální částky, kterou stanoví každý členský stát. Výše této minimální částky však nesmí přesahovat 50 000 [eur].

¹⁷ – Rozsudky Lin I, bod 83; a ze dne 21. prosince 2021, Euro Box Promotion a další (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, dále jen „rozsudek Euro Box Promotion“, bod 181).

2. V případech méně závažných podvodů týkajících se celkové částky nižší než 4 000 [eur], které nebyly podle jeho vnitrostátních předpisů spáchány za obzvláště závažných okolností, může členský stát stanovit tresty jiného druhu, než jsou tresty uvedené v odstavci I.“

32. Soudní dvůr rozhodl, že čl. 2 odst. 1 Úmluvy o ochraně finančních zájmů je formulován jasně a přesně a není vázán na žádnou podmínku, takže má přímý účinek¹⁸.

33. Rozlišování mezi kategoriemi podvodů poškozujících nebo ohrožujících finanční zájmy Unie je tak specifické pro Úmluvu o ochraně finančních zájmů. Její článek 2 stanoví:

- Za *méně závažné podvody* se považují podvody v hodnotě nižší než 4 000 eur, u nichž se nevyskytují žádné zvláště závažné okolnosti. Členské státy mohou tyto méně závažné podvody trestat správními sankcemi, nic jim však nebrání zvolit trestní sankce.
- Podvody, které *nejsou méně závažné*, ale nemusí být nutně ani závažné, jsou podvody zahrnující částky vyšší než 4 000 eur a vykazují zvláštní okolnosti. Členské státy je musí trestat účinnými a odrazujícími trestními sankcemi.
- *Závažnými* podvody jsou podvody, jejichž výše přesahuje 4 000 eur, vykazují obzvláště závažné okolnosti a poškozují finanční zájmy Unie ve výši „minimální částky, kterou stanoví každý členský stát“. Tato minimální částka nesmí být stanovena na více než 50 000 eur. Státy musí trestat závažné podvody účinnými a odrazujícími trestními sankcemi, které musí zahrnovat tresty odnětí svobody, pro které je možné vydání.

34. Úmluva o ochraně finančních zájmů podle článku 9 nebrání členským státům přijmout vnitrostátní právní úpravu, která by více postihovala podvody ohrožující finanční zájmy Unie.

35. Členské státy proto mohou rozhodnout o uložení trestu odnětí svobody za jakoukoli kategorii podvodů. Mohou rovněž stanovit částku nižší než 50 000 eur, aby bylo možné podvod ohrožující finanční zájmy Unie kvalifikovat jako závažný nebo jednoduše nestanovit žádnou prahovou hodnotu¹⁹.

36. Ukládání trestních sankcí za účelem ochrany finančních zájmů Unie je oblastí, v níž existuje sdílená pravomoc Unie a členských států ve smyslu čl. 4 odst. 2 SFEU²⁰.

37. Je pravda, že část judikatury Soudního dvora odkazuje na závažné podvody poškozující nebo ohrožující finanční zájmy Unie, aby zdůraznila přednost unijního práva před vnitrostátními pravidly, která ztěžují jeho postih²¹. V jiných rozhodnutích však zmínil pouze podvody, aniž je dále kvalifikoval²².

¹⁸ – Rozsudky Lin I (bod 96); Euro Box Promotion (bod 253).

¹⁹ – V tomto smyslu viz Vysvětlující zpráva k Úmluvě o ochraně finančních zájmů Evropských společenství (Úř. věst. 1997, C 191, s. 1), odstavec III, článek 2: „S výjimkou případů podvodu, které se týkají minimální částky, kterou stanoví každý členský stát a která nesmí přesáhnout 50 000 [eur], ponechává Úmluva na členských státech, aby na základě svých tradičních právních zvyklostí definovaly skutkové okolnosti, které umožňují kvalifikovat určité podvodné jednání jako závažný podvod. [...] Každý členský stát však může stanovit tresty odnětí svobody pro ostatní případy podvodu.“ (*neoficiální překlad*)

²⁰ – Rozsudky Lin I (bod 80), a ze dne 5. prosince 2017, M. A. S. a M. B. (C-42/17, EU:C:2017:936; dále jen „rozsudek M. A. S. a M. B.“, bod 43).

²¹ – Rozsudky Lin I (bod 97); Euro Box Promotion (bod 213); M. A. S. a M. B. (bod 39), a ze dne 5. června 2018, Kolev a další (C-612/15, EU:C:2018:392, bod 76).

²² – Rozsudky ze dne 8. září 2015, Taricco a další (C-105/14, EU:C:2015:555; dále jen „rozsudek Taricco“, bod 58). Pokud jde o trestné činy korupce, rozsudek Euro Box Promotion (body 194, 203, 212 a 213), ani usnesení ze dne 9. ledna 2024, Unitatea Administrativă Teritorială Județul Brașov (C-131/23, EU:C:2024:42, body 75 a 85), nepoužívají kvalifikaci závažné.

38. Podle mého názoru nejsou tyto rozdíly významné a jsou způsobeny povahou a množstvím podvodných činností, které byly předmětem sporů, z nichž vzešly předběžné otázky.

39. Z výše uvedeného vyplývá, že unijní právo ponechává členským státům volnost při definování pojmu „závažný podvod“, přičemž stanoví, že pokud jej definují na základě kvantitativní prahové hodnoty, nesmí minimální částka stanovená každým členským státem překročit 50 000 eur.

3. Rumunské právní předpisy

40. Rumunsko přijalo vnitrostátní právní předpisy, které podle informací obsažených ve spisech využívají možnost, kterou nabízí Úmluva o ochraně finančních zájmů, zpřísnit postih podvodů poškozujících nebo ohrožujících finanční zájmy Unie.

41. Článek 9 odst. 1 zákona č. 241/2005, ve znění platném ke dni 23. ledna 2014, vyjmenovává kategorie skutků zakládajících trestné činy daňového podvodu, za které lze uložit trest odnětí svobody, bez ohledu na výši způsobené škody.

42. Článek 9 odst. 2 a 3 zákona č. 241/2005 stanoví minimální prahové hodnoty pro způsobené škody, avšak pouze za účelem zvýšení dolní a horní hranice trestu odnětí svobody.

43. Legislativní volba Rumunska je podle mého názoru slučitelná s článkem 325 SFEU a Úmluvou o ochraně finančních zájmů.

44. Při neexistenci vnitrostátního pravidla, které by stanovilo minimální prahovou hodnotu škody, je na vnitrostátních soudech, aby určily, zda jsou dány okolnosti, které v souladu s jejich obecným vnitrostátním právem přiznávají spáchaným podvodům závažnou povahu. Mezi ně může patřit pokračující povaha trestného činu²³, recidiva, míra organizovanosti podvodu, účast na zločinném spolčení nebo ve zločinecké organizaci a výše podvodu.

4. Kvalifikace podvodu ve sporu v původním řízení

45. V této věci činila celková škoda způsobená státnímu rozpočtu 268 536 RON (v přepočtu 59 304 eur), z čehož částka DPH činila 163 656 rumunských lei (v přepočtu 36 142 eur).

46. Vzhledem k jejich povaze a účinkům by dotčené skutky²⁴ mohly v zásadě představovat podvod ve smyslu článku 325 SFEU a čl. 1 odst. 1 písm. b) Úmluvy o ochraně finančních zájmů²⁵.

²³ – Předkládací rozhodnutí, bod 57.

²⁴ – Obžalovanému je kladeno za vinu účastenství na pokračujícím daňovém podvodu, který je stanoven v čl. 9 odst. 1 písm. c) zákona č. 241/2005.

²⁵ – Vzhledem k tomu, že k vytýkaným skutkům došlo v letech 2012 až 2014, vztahuje se na ně Úmluva o ochraně finančních zájmů, neboť směrnice o ochraně finančních zájmů se použije od 6. července 2019.

47. Pojem „podvod“ v Úmluvě o ochraně finančních zájmů²⁶ zahrnuje příjmy z použití jednotné sazby na harmonizovaný vyměřovací základ DPH, který se určuje podle unijních pravidel. Nezáleží na tom, že DPH není vybírána přímo jménem Unie²⁷. Kromě toho je třeba vzít v úvahu celkovou výši podvodu, vzhledem k obtížnosti přesně určit jeho dopad na rozpočet Unie a na rozpočet členského státu²⁸.

48. S výhradou posouzení předkládajícím soudem vše nasvědčuje tomu, že

- celková výše škody (tj. nejen škody způsobené finančním zájmům Unie) přesahuje prahovou hodnotu 50 000 eur stanovenou v čl. 2 odst. 2 Úmluvy o ochraně finančních zájmů pro kvalifikaci podvodu jako závažného;
- podvod byl organizovaný a trval téměř dva roky;
- takový trestný čin byl podle rumunského práva platného v době spáchání činu trestán odnětím svobody.

49. Z hlediska unijního práva tedy nic nebrání tomu, aby předkládající soud na základě těchto a dalších skutečností, které může posoudit podle svého vnitrostátního práva (recidiva, členství ve zločinecké organizaci nebo jiné), kvalifikoval trestný čin jako závažný podvod ohrožující finanční zájmy Unie.

5. Dílčí závěr

50. Stručně řečeno, čl. 325 odst. 1 SFEU a články 1, 2 a 9 Úmluvy o ochraně finančních zájmů musí být vykládány v tom smyslu, že členské státy mohou podvod ohrožující finanční zájmy Unie kvalifikovat jako závažný i v případě, že částka nepřesahuje 50 000 eur.

B. Druhá předběžná otázka

51. Druhá předběžná otázka je formulována komplexně.

52. Předkládající soud formálně žádá o výklad článku 2 a čl. 4 odst. 2 a 3 SEU, čl. 2 odst. 2 a čl. 325 odst. 1 SFEU, čl. 2 odst. 1 Úmluvy o ochraně finančních zájmů, jakož i článku 49, čl. 52 odst. 3 a článku 53 Listiny.

53. Předkládající soud se táže, zda musí být tato ustanovení vykládána „v tom smyslu, že v trestním řízení, které se týká trestných činů v oblasti [daně z přidané hodnoty (DPH)], musí vnitrostátní soud upustit od uplatnění vnitrostátního standardu ochrany týkajícího se zásady *lex mitior*, jak vyplývá ze závazné judikatury Nejvyššího soudu tohoto členského státu“.

54. Odpověď na druhou předběžnou otázku vyžaduje především věnovat pozornost situaci, která v Rumunsku vznikla v důsledku rozsudku Lin I. Po posouzení této situace v bodě 1 tohoto podnadiru,

²⁶ – „[K]aždé úmyslné jednání nebo opomenutí týkající se [...] použití nebo předložení nepravdivých, nesprávných nebo neúplných údajů nebo dokladů, které má za následek nedovolené snížení prostředků v souhrnném rozpočtu [Unie] či v rozpočtech spravovaných [Unii] nebo [jejím] jménem“.

²⁷ – Rozsudek Taricco (bod 41), jakož i rozsudek ze dne 2. května 2018, Scialdone (C-574/15, EU:C:2018:295, body 37 až 39).

²⁸ – Toto řešení je výslovně převzato v bodě 4 odůvodnění směrnice o ochraně finančních zájmů.

- odkázu na stanovisko, které jsem přednesl ve věci Lin I (bod 2);
- budu se zabývat obtížemi při uplatňování rozsudku Lin I na promlčené trestné činy, ať již s pravomocným rozsudkem, nebo bez něj (bod 3);
- budu se zabývat problémy vyplývajícími z použití vnitrostátní zásady zakazující vytvoření *lex tertia* (bod 4) a
- nakonec se budu zabývat předvídatelností a určitostí kritéria, které podle rozsudku Lin I umožňuje odchýlit se od vnitrostátního standardu ochrany (bod 5).

1. Situace vzniklá v Rumunsku rozsudkem Lin I

55. Rozsudek Lin I byl vydán dne 24. července 2023. V tomto rozsudku, jak jsem již uvedl, Soudní dvůr rozhodl, že

- vnitrostátní standard ochrany týkající se předvídatelnosti trestního zákona (vyplývající z ústavního nálezu č. 297/2018) a vnitrostátní standard ochrany týkající se zásady zpětného použití příznivějšího trestního zákona (vyplývající z rozsudku Nejvyššího soudu č. 67/2022) mohly vytvořit systémové riziko beztrestnosti ve prospěch pachatelů závažných podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie;
- oba standardy jsou v zásadě neslučitelné s čl. 325 odst. 1 SFEU a s články 1 a 2 Úmluvy o ochraně finančních zájmů. Představují záruky jdoucí nad rámec práv chráněných článkem 49 Listiny, a tudíž článkem 7 EÚLP. Vnitrostátní soudy však nemají povinnost upustit od uplatnění nálezů Ústavního soudu týkajících se prvního standardu.

56. Rozsudek Lin I, který navázal na předchozí rozsudek M. A. S. a M. B., totiž uznal vnější omezení přednosti unijního práva: rumunské soudy nebyly povinny upustit od uplatnění vnitrostátní judikatury stanovené ústavními nálezy č. 297/2018 a č. 358/2022, a to i přes existenci systémového rizika beztrestnosti závažných podvodů, které poškozují nebo ohrožují finanční zájmy Unie, jelikož tyto nálezy vycházejí ze zásady zákonnosti trestných činů a trestů, jak je chráněna vnitrostátním právem, a to v jejích požadavcích týkajících se předvídatelnosti a určitosti trestního práva.

57. Rozsudek Lin I však toto vnější omezení přednosti čl. 325 odst. 1 SFEU a článků 1 a 2 Úmluvy o ochraně finančních zájmů neuznal ve vztahu k vnitrostátnímu standardu zásady *lex mitior*. Rozhodl, že soudy členského státu jsou povinny upustit od uplatnění vnitrostátního standardu ochrany týkajícího se zásady zpětného použití příznivějšího trestního zákona (*lex mitior*), který umožňuje zpochybnit – a to i v rámci opravných prostředků směřujících proti pravomocným rozsudkům – přerušení promlčecí doby trestní odpovědnosti v takových věcech procesními úkony učiněnými před tímto prohlášením neplatnosti.

58. Judikatura Lin I byla potvrzena Soudním dvorem ve dvou usneseních ze dne 9. ledna 2024²⁹.

²⁹ – Věci Parchetul de pe lângă Tribunalul Brașov (C-75/23, EU:C:2024:44) a Unitatea Administrativ Teritorială Județul Brașov (C-131/23, EU:C:2024:42).

59. Nejvyšší soud (alespoň některé jeho senáty) patrně nepřijímá judikaturu Lin I, pokud jde o neuplatnění vnitrostátního standardu zpětného použití příznivějšího trestního zákona. Tato zdráhavost se projevila zejména v rozsudcích č. 37/2024 a č. 16/2024, jejichž obsahem se budu zabývat níže.

a) Rozsudek Nejvyššího soudu č. 37/2024

60. V tomto rozsudku Nejvyšší soud uvádí, že promlčení trestní odpovědnosti – neoddělitelné od jejího přerušení – je v rumunském právu institutem hmotného práva, který podléhá mimo jiné zásadě *lex mitior*. Na základě tohoto předpokladu má za to, že

- vnitrostátní standard ochrany týkající se zásady zpětné působnosti příznivějšího trestního zákona, a to i v oblasti přerušení promlčení trestní odpovědnosti, konkretizuje zásadu zákonnosti trestných činů a trestů, jak je zakotvena v článku 7 EÚLP a článku 49 Listiny, a zaručuje širší ochranu tím, že ukládá její přednostní použití;
- povinnost uložená vnitrostátním soudům rozsudkem Lin I zajišťuje úroveň ochrany, která není rovnocenná ani srovnatelná s úrovní ochrany podle článku 7 EÚLP. Při posuzování slučitelnosti pravidel vnitrostátního práva s unijním právem v oblasti ochrany finančních zájmů Unie vzal Soudní dvůr v úvahu informace a vysvětlení poskytnuté předkládajícím soudem, které nedostatečně a v některých bodech nesprávně odrážely právní situaci vyplývající z vnitrostátních rozsudků týkajících se zásady zákonnosti trestných činů a trestů a účinků nálezů Ústavního soudu;
- nepoužití výkladu podaného rozsudkem č. 67/2022 by znamenalo porušení základního práva na zákonnost trestných činů a trestů, jak je zakotveno ve vnitrostátním právním řádu, jakož i porušení právní jistoty, čímž by byly vytvořeny předpoklady pro rozdílné právní uplatňování časového souběhu zákonů v závislosti na druhu trestného činu, podle toho, zda se jedná o trestný čin poškozující nebo ohrožující finanční zájmy Unie, anebo o jiný trestný čin.

b) Rozsudek Nejvyššího soudu č. 16/2024

61. V tomto rozsudku Nejvyšší soud uvádí, že

- bez ohledu na výši škody a bez nutnosti konkrétního posouzení systémového rizika beztrestnosti ve všech věcech týkajících se trestných činů proti finančním zájmům Unie a trestných činů korupce mají procesní úkony provedené před 25. červnem 2018 (datum zveřejnění nálezu Ústavního soudu č. 297/2018 v *Monitorul Oficial al României*) za následek přerušení promlčecí doby trestní odpovědnosti pouze v případě, že celkově příznivějším trestním zákonem stanoveným ústavním nálezem č. 265 ze dne 6. května 2014 (dále „ústavní náleze č. 265/2014“) je trestní zákoník nebo zvláštní právní předpis ve znění platném od 1. února 2014 do 24. června 2018³⁰;

³⁰ – V rozsudku č. 16/2024 Nejvyšší soud rovněž uvedl, že „procesní úkony, u nichž existuje zákonná povinnost informovat obviněného nebo obžalovaného po 30. květnu 2022, přerušují běh promlčecí doby trestní odpovědnosti pouze ve vztahu ke skutkům spáchaným od 30. května 2022 nebo, pokud jde o skutky spáchané dříve, pouze v případě, že celkově příznivějším trestním zákonem stanoveným [ústavním nálezem č. 265/2014] je trestní zákoník nebo zvláštní právní předpis obsahující trestní ustanovení ve znění platném ke dni 30. května 2022“.

- v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) je na soudech, aby při výkladu nezadatelných práv určily a použily ustanovení EÚLP a příslušnou judikaturu ESLP, pokud v souvislosti s těmito právy existuje rozdíl mezi úrovní ochrany zaručenou Listinou, jak ji vykládá Soudní dvůr, a úrovní ochrany zaručenou EÚLP, v tom smyslu, že první je nižší než druhá;
- zásady zákonnosti trestných činů, zpětné působnosti příznivějšího trestního zákona a zákazu zpětné působnosti přísnějšího trestního zákona patří do kategorie práv, od nichž se nelze odchýlit a které souvisejí s ústavními tradicemi členských států;
- pokud jde o mechanismus uplatnění příznivějšího trestního zákona ve vnitrostátním právu, Ústavní soud (ústavní nález č. 265/2014) uvedl, že je nutné celkově uplatňovat příznivější trestní zákon, což znamená, že mezi pozdějšími zákony je třeba zvolit na základě kritéria posouzení *in concreto* jediný použitelný trestní zákon, ten nejpríznivější;
- pouze za těchto okolností lze zabránit rozdílnému právnímu zacházení v případě souběhu trestných činů (například zohledněním existence důvodů pro přerušení promlčení trestní odpovědnosti v případě podvodů týkajících se platby DPH, ale zároveň neexistence podobných důvodů v případě podvodů týkajících se daně z příjmů právnických osob, které nemají žádnou souvislost s rozpočtem Unie), nebo vytvoření dvojího standardu v oblasti základních práv, což by vedlo k uložení nezákonného trestu;
- v důsledku toho i po vynesení rozsudku Lin I musí rumunské soudy za účelem určení, které procesní úkony přerušují promlčecí dobu před 25. červnem 2018, celkově určit nejpríznivější trestní zákon a vyhnout se použití *lex tertia*;
- jako institut hmotného trestního práva představuje promlčení trestní odpovědnosti jedno z kritérií, které je třeba zohlednit při celkovém uplatňování nejpríznivějšího trestního zákona, a musí být posuzováno v kontextu mechanismu vytvořeného ústavním nálezem č. 265/2014;
- vzhledem k tomu, že v období od 25. června 2018 do 30. května 2022 promlčecí doby trestní odpovědnosti uplynuly bez možnosti přerušení, neuplatnění judikatury Ústavního soudu by mělo za následek obnovení trestní odpovědnosti po uplynutí použitelných promlčecích dob na základě přísnějšího pozdějšího trestního zákona, což by vedlo k porušení čl. 7 odst. 1 EÚLP.

2. Stanovisko přednesené ve věci Lin I³¹

62. Nebylo by vhodné, abych podrobně opakoval úvahy uvedené ve stanovisku věci Lin I, s nimiž se Soudní dvůr neztotožnil.

63. Podle výkladu navrženého v tomto stanovisku by článek 49 Listiny jakožto omezení přednosti unijního práva chránil možnost, aby rumunské soudy uplatnily jako příznivější trestní zákon ten, který byl vyložen v nálezech Ústavního soudu a rozsudcích Nejvyššího soudu ohledně přerušení promlčecí doby trestní odpovědnosti.

³¹ – Stanovisko Lin I (C-107/23 PPU, EU:C:2023:532).

64. Stejného výsledku by bylo dosaženo rozšířením judikatury M. A. S. a M. B. na věc Lin I, tj. upřednostněním použití vnitrostátního standardu ochrany zásady *lex mitior* (standard vyšší než standard stanovený v článku 49 Listiny) před článkem 325 SFEU, s cílem maximalizovat ochranu základních práv před ochranou finančních zájmů Unie v případech závažného podvodu.

65. Soudní dvůr má nyní možnost (kterou by podle mého názoru měl využít) přehodnotit část rozsudku ve věci Lin I týkající se neuplatnění nejvyššího vnitrostátního standardu ochrany zásady *lex mitior*.

66. Loajalita, kterou generální advokáti dluží Soudnímu dvoru, je zavazuje poukázat na to, co považují za slabá místa již vyneseneho rozsudku, aby bylo možné jej buď lépe vysvětlit (i v odlišném smyslu od stanoviska) a poskytnout soudní odpověď, která bude co nejdolnější vůči kritice³², nebo jej upřesnit (či dokonce opravit), jak se skutečně stalo v rozsudku M. A. S. a M. B. ve vztahu k předchozímu rozsudku Taricco v rámci dialogu s nejvyššími vnitrostátními soudy.

67. Z tohoto hlediska mám za to, že zejména dva aspekty rozsudku Lin I vyžadují další vysvětlení.

68. První se týká tvrzení uvedeného v bodě 108 rozsudku Lin I: „Z judikatury Soudního dvora dále vyplývá, že pravidla upravující promlčení v trestních věcech nespádají do působnosti čl. 49 odst. 1 Listiny (v tomto smyslu viz rozsudek [Taricco], body 54 až 57)“.

69. Z těchto bodů rozsudku Taricco přitom nelze jednoznačně vyvodit, že promlčecí doby v trestních věcech jsou vyloučeny z působnosti čl. 49 odst. 1 Listiny. Chce-li Soudní dvůr toto vyloučení zachovat, měl by najít pevnější oporu.

70. Druhý aspekt, který podle mého názoru vyžaduje další vysvětlení, nebo pokud možno opravu, se týká „zvýšení“ systémového rizika beztrestnosti závažných trestných činů ohrožujících finanční zájmy Unie jakožto zásadního argumentu pro odmítnutí vnitrostátního standardu zpětného použití příznivějšího trestního zákona. Jak uvedu níže, tento argument vyvolává nemalé potíže³³.

71. V každém případě musím jako generální advokát zvážit možnost, že Soudní dvůr potvrdí judikaturu Lin I, a analyzovat překážky, které předkládající soud shledává pro její uplatnění v Rumunsku.

³² – Mezi autory kritizujícími rozsudek Lin I viz Alonso García, R., „Límites y contra-límites en la aplicación nacional de la CDFUE, y ‚preeminencia‘ del derecho de la UE (STJUE 24 julio 2023, C-107/23 PPU, asunto Lin)“, *Revista Española de Derecho Europeo*, 2024, č. 1, s. 149-167; Caiola, A., „La continuité d’une évolution jurisprudentielle. À la recherche de l’équilibre entre la protection des intérêts financiers de l’Union européenne et le respect du principe de légalité des délits et des peines“, *Revue des affaires européennes*, 2023, č. 3, s. 783; Dimitrakopulos, I., „Statutes of limitations and scope of Article 49 (1) of the EU Charter of Fundamental Rights: weaknesses of the ECJ’s approach in Taricco and Lin“, *European Law Review*, 2025, č. 2, s. 221-228; a Bonelli, M., „Growing pains: Direct effect, primacy and fundamental rights after Lin“, *Common Market Law Review*, 2024, č. 4, s. 1045 až 1076.

³³ – Bonelli, M., v „Growing pains: Direct effect, primacy and fundamental rights after Lin“, *Common Market Law Review*, 2024, č. 4, s. 1075, uvádí: „Whereas the Opinion of the Advocate General suggested opting for a high level of protection of fundamental rights that could ultimately act as a limit to the duty to set aside national case law, the Court opted for a much more primacy-oriented and effectiveness-oriented judgment, with limited consideration for the fundamental rights concerns expressed by the Advocate General. What is regrettable is not necessarily the outcome of the Court’s ruling, especially when one considers that ultimately the Court did accept certain limitations to primacy and effectiveness insofar as it saw the [Romanian Constitutional Court] judgments as expressions of a legitimate higher standard of protection. But rather the problem lies with the limited engagement with the question of how to define the EU standard of fundamental rights protection, and most notably with the lack of explanation of why the Romanian *lex mitior* standard as expressed in the Cassation Court decision could not be upheld“.

3. Použití rozsudku Lin I na promlčené trestné činy

72. V písmenu b) druhé otázky předkládající soud vychází z toho, že „na základě uplatnění této vnitrostátní judikatury [...] obecná promlčecí doba trestní odpovědnosti uplynula před vyhlášením rozsudku Lin [I]“.

73. Pokud došlo k promlčení trestní odpovědnosti na základě rozsudku Nejvyššího soudu č. 67/2022 před rozsudkem Lin I, mohl by mít tento rozsudek vliv na trestní řízení týkající se již promlčených trestných činů? Odpověď vyžaduje ověření, zda bylo promlčení trestní odpovědnosti prohlášeno v pravomocném rozsudku, který má účinek překážky věci pravomocně rozsouzené.

a) Pravomocné rozsudky s účinky překážky věci pravomocně rozsouzené

74. Z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že zajištění účinné právní ochrany neznamená povinnost členských států stanovit mimořádné opravné prostředky, které umožní obnovu řízení – ukončeného pravomocným rozsudkem – v návaznosti na vydání výkladového rozhodnutí o předběžné otázce.

75. Unijní právo nevyžaduje, aby soud musel v zásadě pozměnit své rozhodnutí zakládající překážku věci pravomocně rozsouzené tak, aby zohledňovalo výklad relevantního ustanovení tohoto práva, který Soudní dvůr přijal až po vydání daného rozhodnutí³⁴.

76. Zásada překážky věci pravomocně rozsouzené zajišťuje jak stabilitu práva a právních vztahů, tak řádný výkon spravedlnosti. Z toho vyplývá, že soudní rozhodnutí, která se po vyčerpání možných procesních prostředků nebo po uplynutí lhůt stanovených pro tyto procesní prostředky stala pravomocnými, již nemohou být zpochybňována³⁵.

77. Unijní právo tudíž nenutí vnitrostátní soud k tomu, aby nepoužil vnitrostátní procesní pravidla přiznávající soudnímu rozhodnutí povahu zakládající překážku věci pravomocně rozsouzené, třebaže by jejich nepoužití umožnilo napravit vnitrostátní stav neslučitelný s tímto právem³⁶.

78. Při neexistenci unijní právní úpravy v dané oblasti spadají podmínky naplňování zásady překážky věci pravomocně rozsouzené na základě procesní autonomie vnitrostátních právních řádů členských států do působnosti těchto právních řádů; je však třeba dodržet zásady rovnocennosti a efektivity³⁷.

79. V souladu s touto judikaturou a s výhradou posouzení vnitrostátního práva ze strany předkládajícího soudu se domnívám, že použití rozsudku Lin I nemůže vést ke zrušení pravomocných soudních rozhodnutí vydaných před jeho vynesemím. Tato právní *nemožnost* se

³⁴ – Rozsudky ze dne 9. dubna 2024, Profi Credit Polska (Obnova řízení ukončeného pravomocným rozhodnutím) (C-582/21, EU:C:2024:282; dále jen „rozsudek Profi Credit Polska“, body 35 a 36); ze dne 6. října 2015, Târşia (C-69/14, EU:C:2015:662, bod 38), a ze dne 10. července 2014, Impresa Pizzarotti (C-213/13, EU:C:2014:2067, bod 60).

³⁵ – Rozsudky Profi Credit Polska, bod 37; a ze dne 17. května 2022, Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394, bod 41).

³⁶ – Rozsudky Profi Credit Polska (bod 38); ze dne 17. května 2022, Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394, bod 42); ze dne 2. dubna 2020, CRPNPAC a Vueling Airlines (C-370/17 a C-371/18, EU:C:2020:260, bod 89); ze dne 11. září 2019, Călin (C-676/17, EU:C:2019:700, bod 27, a ze dne 6. října 2015, Târşia (C-69/14, EU:C:2015:662, bod 29).

³⁷ – Rozsudky Profi Credit Polska (body 39 a 40); ze dne 24. října 2018, XC a další (C-234/17, EU:C:2018:853, bod 21), a ze dne 10. července 2014, Impresa Pizzarotti (C-213/13, EU:C:2014:2067, bod 54).

vztahuje i na pravomocné rozsudky vydané (před rozsudkem Lin I) za použití nejvyššího vnitrostátního standardu ochrany zásady *lex mitior*, i když to vede k beztrestnosti týkající se závažných trestných činů proti finančním zájmům Unie.

80. V projednávané věci neshledávám žádný z výjimečných případů, v nichž judikatura Soudního dvora upřednostňuje přednost unijních pravidel před účinkem překážky věci pravomocně rozsouzené založené pravomocnými vnitrostátními rozsudky. Přednost unijních pravidel tedy musí ustoupit povinnosti respektovat překážku věci pravomocně rozsouzené založenou pravomocnými vnitrostátními rozsudky³⁸.

b) Nepravomocné rozsudky

81. Promlčení trestní odpovědnosti je v projednávané věci konstatováno odvolacím rozsudkem, proti kterému byl podán kasační opravný prostředek.

82. Soudní dvůr podal autonomní výklad pojmu „pravomocný rozsudek“ použitého v čl. 49 odst. 1 poslední větě Listiny³⁹. Odsuzující rozsudek tak nemůže být považován za konečný, pokud jej lze napadnout řádným opravným prostředkem, tedy jakýmkoli opravným prostředkem, který je součástí běžného průběhu řízení a jako takový představuje procesní postup, se kterým musí každý účastník řízení rozumně počítat⁴⁰.

83. Z podstaty věci není pravomocný trestní rozsudek, proti němuž je kasační opravný prostředek přípustný a byl včas podán. V zásadě by tedy Nejvyšší soud mohl uplatnit rozsudek Lin I, aniž by byl nucen respektovat účinek překážky věci pravomocně rozsouzené, který, opakuji, rozsudek vydaný v odvolacím řízení nemá.

84. Nyní je třeba si položit otázku, co se stane, když k daňovému podvodu došlo dlouho před rozsudkem Lin I (v tomto případě mezi lety 2012 a 2014) a odvolací soud v roce 2024 prohlásí, že trestní odpovědnost byla promlčena z důvodu uplynutí osmileté lhůty, která se bez přerušení počítá na základě vnitrostátního standardu ochrany *lex mitior*. Vyžaduje v této situaci rozsudek Lin I *obnovení* trestní odpovědnosti?

85. Moje odpověď na tuto otázku je záporná, jak nyní vysvětlím.

86. Lze namítnout, že článek 325 SFEU a články 1 a 2 Úmluvy o ochraně finančních zájmů jsou od svého vstupu v platnost (1. prosince 2009 a 1. ledna 2008) pro Rumunsko závazné a že rozsudek Lin I vykládá tato ustanovení s účinkem *ex tunc*.

87. V tomto smyslu je rumunský standard ochrany *lex mitior* vyplývající z rozsudku Nejvyššího soudu č. 67/2022 neslučitelný s ustanoveními unijního práva od okamžiku, kdy tato ustanovení (která mají přímý účinek) vstoupila v platnost pro Rumunsko. Přednost unijního práva vede k závěru, že trestní odpovědnost za závažné podvody v oblasti DPH přetrvává, ačkoli k jejich promlčení došlo na základě rumunského standardu *lex mitior* před rozsudkem Lin I, aniž bylo (promlčení) prohlášeno pravomocným rozsudkem.

³⁸ – Rozsudky ze dne 2. dubna 2020, CRPNPAC a Vueling Airlines (C-370/17 a C-371/18, EU:C:2020:260, body 96 a 97), a ze dne 3. září 2009, Fallimento Olimpiclub (C-2/08, EU:C:2009:506, body 29 až 31).

³⁹ – Rozsudek ze dne 1. srpna 2025, Baji Trans (C-544/23, EU:C:2025:614, body 100 až 107).

⁴⁰ – Rozsudek ze dne 1. srpna 2025, Baji Trans (C-544/23, EU:C:2025:614, bod 102).

88. Domnívám se však, že judikatura ESLP použitelná v rámci článku 49 Listiny podle jejího čl. 52 odst. 3 vyžaduje vyloučení tohoto výkladu.

89. Podle ESLP:

- obnovení trestní odpovědnosti po uplynutí promlčecí doby je neslučitelné se základními zásadami zákonnosti (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) a předvídatelnosti zakotvenými v článku 7 EÚLP;
- pokud podle vnitrostátního práva uplyne promlčecí doba, takže je vyloučena trestní odpovědnost, brání článek 7 EÚLP v případě neexistence platného právního základu tomu, aby bylo možné zahájit nové soudní řízení v souvislosti s tímto trestným činem. Opačný postup by znamenal připuštění „zpětného uplatnění trestního zákona v neprospěch obviněného“⁴¹;
- EÚLP nevyžaduje, aby smluvní státy neuplatnily použitelnou promlčecí dobu a obnovily tak promlčenou dobu, která uplynula. Existují situace, kdy není možné obnovit trestní řízení, a jednou z nich je případ, kdy bylo takové řízení ukončeno z důvodu uplynutí promlčecí doby stanovené vnitrostátním právem. Jeho obnovení vyvolává problémy s právní jistotou a dotýká se práv na obhajobu zaručených článkem 7 EÚLP⁴²;
- nepromlčitelnost trestného činu vyžaduje dostatečně jasný a předvídatelný právní základ⁴³, ať už se nachází ve vnitrostátním právu nebo v mezinárodním právu⁴⁴.

90. Uplatnění rozsudku Lin I ve skutečnosti vede k „obnovení“ promlčecích dob, které podle rumunského práva, jak je vykládají nejvyšší rumunské soudy, již uplynuly. Ve stejné míře *obnovuje* trestní stíhání podvodů v oblasti DPH spáchaných před vynesením rozsudku Lin I a již promlčených.

⁴¹ – ESLP, poradní stanovisko P16-2021-001 ze dne 26. dubna 2022 o uplatnění promlčení na vyšetřování, odsouzení a sankce za trestné činy představující mučení, bod 77 (dále jen „ESLP, poradní stanovisko k promlčení mučení“); rozsudky ze dne 18. června 2020, Antia a Khupenia v. Gruzie (CE:ECHR:2020:0618JUD000752310, body 38 až 43), a ze dne 22. září 2015 Borcea v. Rumunsko (CE:ECHR:2015:0922DEC005595914, bod 65).

⁴² – ESLP, poradní stanovisko k promlčení mučení, bod 66; a ESLP, rozsudek ze dne 12. března 2019, Taşdemir v. Turecko (rozh.), č. 52538/09, (EC:ECHR:2019:0312DEC005253809, bod 14).

⁴³ – V případě Arménie její trestní zákoník nestanovil nepromlčitelnost mučení, ale ta vyplývala z uplatnění Úmluvy OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání v arménském právu a z připomínek a doporučení Výboru proti mučení. ESLP ve výše uvedeném rozsudku rozhodl, že je na vnitrostátním soudu, aby určil, zda v této věci existuje dostatečně jasný a předvídatelný právní základ pro posouzení mučení jako nepromlčitelného trestného činu.

⁴⁴ – ESLP, Poradní stanovisko k promlčení mučení, bod 78. Kvalifikace trestného činu v trestním zákoníku jako nepromlčitelného neznamená zmírnění obecného pravidla, že promlčený trestný čin nelze znovu stíhat, protože to znamená porušení zásady zákonnosti trestných činů a trestů. Nepromlčitelnost se vztahuje na zvláště závažné trestné činy, jako je mučení, jejichž stíhání vyžadují mezinárodní pravidla závazné povahy. V těchto případech neexistuje promlčení trestní odpovědnosti a následně obnovení stíhání: trestní odpovědnost za tyto trestné činy prostě existuje vždy, bez ohledu na uplynutí času.

91. Bez ohledu na to, že rozsudek Lin I, stejně jako všechny rozsudky Soudního dvora, musí být dodržen, lze jej stěží označit za *právní základ dostatečně jasný a předvídatelný*⁴⁵, aby se neuplatnila pravidla promlčení trestní odpovědnosti stanovená v rozsudku Nejvyššího soudu 67/2022⁴⁶.

92. K tomuto dílčímu závěru mě vede několik důvodů, neboť rozsudek Lin I:

- neprohlašuje trestné činy závažného podvodu v oblasti DPH proti finančním zájmům Unie za nepromlčitelné⁴⁷;
- zavedl nemožnost odvolávat se na rumunský standard ochrany *lex mitior* (vyšší než standard unijního práva) za podmínek, které vyžadovaly větší jasnost. Učinil tak navíc na základě předpokladu, který podle vnitrostátních soudů neodráží správně vnitrostátní právo, neboť vnitrostátní standard ochrany týkající se zásady zpětného uplatnění *lex mitior*, a to i v oblasti přerušení promlčení odpovědnosti, neoddělitelně ztělesňuje zásadu zákonnosti trestných činů a trestů;
- to vedlo k rozdílným výkladům, jak zdůrazňují rozsudky Nejvyššího soudu č. 37/2024 a č. 16/2024, jakož i tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. Z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že i v rámci samotného rumunského Nejvyššího soudu přetrvávají značné rozdíly v názorech na použití rozsudku Lin I, a to v závislosti na tom, který soudní senát tohoto Nejvyššího soudu má rozhodnout⁴⁸;
- odchyluje se od směru stanoveného v rozsudku M. A. S. a M. B. týkajícího se pravidel promlčení v trestních věcech v Itálii. Nepoužití rumunského standardu *lex mitior* umožňuje uložit určitým osobám trestní sankce, kterým by bylo možné se vyhnout, kdyby byl použit vnitrostátní standard, stejně jako tomu bylo v Itálii⁴⁹;
- uznává (jak bylo logické ve světle rozsudku M. A. S. a M. B.), že vnější omezení přednosti unijního práva se vztahuje na zásadu zákonnosti trestných činů a trestů, ale zároveň ji odmítá v případě zásady *lex mitior*. Tato poslední zásada je však podle Nejvyššího soudu neodmyslitelnou součástí zásady zákonnosti trestných činů a trestů v Rumunsku;
- po konstatování, že uplatnění obou vnitrostátních standardů představovalo systémové riziko beztrestnosti, uvádí, že druhý standard (týkající se *lex mitior*) vede k delšímu prodloužení tohoto rizika v čase⁵⁰. Tato *informace* však není podložena dostupnými statistikami. Podle

⁴⁵ – ESLP uznává, a podle mého názoru logicky, že existuje požadavek předvídatelnosti právního základu pro obnovení trestního stíhání za promlčené skutky, který vyplývá z článku 7 EÚLP, pokud se jedná o předvídatelné judikатурní výklady trestních pravidel. Viz rozsudky ze dne 21. října 2013, Del Rio Prada v. Španělsko (CE:ECHR:2013:1021JUD004275009, body 93, 112, 115 a 117); ze dne 15. dubna 2025, Badescu a další v. Rumunsko (CE:ECHR:2025:0415JUD002219818, bod 125). Za porušení článku 7 EÚLP však považuje nepředvídatelné soudní výklady, které zpříšňují trestní postih; viz rozsudek ze dne 3. prosince 2019, Parmark a Bakir v. Turecko (CE:ECHR:2019:1203JUD002242907, body 73 až 77), ve kterém odmítl výklad tureckých soudů, který zahrnoval do trestného činu terorismu morální nátlak.

⁴⁶ – Bonelli, M., „Growing pains: Direct effect, primacy and fundamental rights after Lin“, *Common Market Law Review*, 2024, č. 4, s. 1046: „in general, the approach of the Court until Lin had proved difficult to predict and understand“.

⁴⁷ – Podvod proti finančním zájmům Unie nelze srovnávat s trestným činem mučení, jehož nepromlčitelnost vyplývá z toho, že je považován za normu mezinárodního práva *jus cogens*, uznanou v mezinárodních smlouvách.

⁴⁸ – Některé senáty trestního kolegia zřejmě nesouhlasí s judikaturou rozšířených senátů Nejvyššího soudu, které jsou příslušné k rozhodování o opravných prostředcích směřujících ke sjednocení judikatury a o kasačních opravných prostředcích v zájmu zákona. Pochybnosti vyvstávají i ve věci C-496/25, Lin III, která je projednávána před Soudním dvorem.

⁴⁹ – Rozsudky M. A. S. a M. B. (bod 60) a Taricco (bod 53).

⁵⁰ – Rozsudek Lin I (bod 122).

Nejvyššího soudu je dopad na zásadu zákonnosti trestných činů a trestů v případě obou vnitrostátních standardů identický a riziko beztrestnosti také.

93. Nepředvídatelnost rozsudku Lin I, pokud jde o použití vnitrostátního standardu *lex mitior* na přerušení promlčení v trestní oblasti, je ještě zřetelnější vzhledem k tomu, že vychází z předpokladu, že pravidla týkající se promlčení jsou procesním právem, a nikoli trestním právem hmotným. Tento předpoklad však nevyplývá z unijního práva⁵¹, a naopak je v rozporu s ustálenou judikaturou rumunských nejvyšších soudů v případě jejich země.

94. V době rozhodné z hlediska skutkového stavu nebyl režim promlčení trestných činů souvisejících s DPH harmonizován unijním normotvůrcem⁵². Členské státy tedy mohly stanovit, že v jejich právním řádu se režim promlčení trestní odpovědnosti (včetně jejího přerušení) řídí trestním právem hmotným. Tak to, opakuji, posoudily rumunské nejvyšší soudy.

95. Proto se rozhodnutí Soudního dvora přiznat pravidlům o promlčení trestní odpovědnosti⁵³ *procesní* povahu ukázalo v rozsudku Taricco jako sporné a muselo být upřesněno v rozsudku M. A. S. a M. B. Jak jsem již uvedl, tento rozsudek připustil omezení přednosti unijního práva poté, co uznal hmotněprávní povahu pravidel o promlčení v italském právu⁵⁴.

96. V jiných věcech sám Soudní dvůr uznal hmotněprávní, a nikoli procesní povahu promlčení stanoveného v pravidlech unijního práva. V rozsudku Volvo a DAF Trucks tak sám Soudní dvůr uvedl, že „[...] na rozdíl od procesních lhůt se promlčecí lhůta tím, že vyvolává promlčení práva podat žalobu, vztahuje k hmotnému právu, neboť ovlivňuje výkon subjektivního práva, kterého se dotčená osoba již nemůže účinně dovolávat před soudem“⁵⁵. Proto uznal, že článek 10 („Promlčecí lhůty“) směrnice 2014/104 má hmotněprávní, a nikoli procesní povahu⁵⁶.

97. Domnívám se tedy, že pravidla unijního práva, na která odkazuje druhá předběžná otázka:

- nevyžadují přezkoumání pravomocných trestních rozsudků, v nichž bylo shledáno, že promlčecí lhůta pro trestní odpovědnost uplynula před vynesemím rozsudku Lin I, na základě vnitrostátního standardu ochrany týkajícího se příznivějšího trestního zákona;
- nebrání použití vnitrostátního standardu ochrany týkajícího se trestního zákona, který je příznivější pro trestné činy spáchané před vynesemím rozsudku Lin I, jelikož tento rozsudek

⁵¹ – Nevyplývá nutně ani z EÚLP. Judikatura ESLP měla tendenci považovat tato pravidla za pravidla procesní povahy, jelikož nestanoví trestné činy a tresty, které je postihují, ale omezují se na stanovení předběžné podmínky pro vyšetřování věci (ESLP, rozsudky ze dne 22. června 2000, Coëme a další v. Belgie, CE:ECHR:2000:0622JUD003249296 (bod 149); ze dne 12. února 2013, Previti v. Itálie, CE:ECHR:2013:0212DEC000184508 (bod 80), a ze dne 22. září 2015, Borcea v. Rumunsko, CE:ECHR:2015:0922DEC005595914, bod 64). ESLP však konstatoval, že se jedná o porušení článku 7 EÚLP, je-li obžalovaný odsouzen za již promlčený trestný čin, což znamená přiznat promlčení hmotněprávní, a nikoli čistě procesní povahu (ESLP, poradní stanovisko k promlčení mučení, body 72 až 77; a rozsudek ESLP ze dne 18. června 2020, Antia a Khupenia v. Gruzie, CE:ECHR:2020:0618JUD000752310, body 38 až 43).

⁵² – Následně článek 12 směrnice o ochraně finančních zájmů provedl částečnou harmonizaci pravidel promlčení použitelných na tento druh trestných činů, ale neupřesnil, zda jsou pravidla promlčení trestní odpovědnosti hmotněprávní nebo procesní povahy.

⁵³ – Rozsudek Taricco (body 55 až 57).

⁵⁴ – Rozsudek M. A. S. a M. B. (bod 45): „Italská republika [...] mohla v uvedeném okamžiku ve svém právním řádu stanovit, že tento režim [(režim promlčení použitelný na trestné činy týkající se DPH)] spadá, stejně jako pravidla týkající se vymezení trestných činů a stanovení trestů, do oblasti trestního práva hmotného, a že se na něj proto stejně jako na poslední uvedená pravidla vztahuje zásada zákonnosti trestných činů a trestů“.

⁵⁵ – Rozsudek ze dne 22. června 2022, Volvo a DAF Trucks (C-267/20, EU:C:2022:494, bod 46).

⁵⁶ – Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži (Úř. věst. 2014, L 349, s. 1).

nepředstavuje jasný a předvídatelný právní základ pro obnovení trestní odpovědnosti za trestné činy, jejichž promlčení bylo rumunskými soudy prohlášeno, byť nepravomocně.

4. Zákaz použití *lex tertia*

98. Předkládající soud uvádí [v písm. a) druhé předběžné otázky], že „[zákaz] použití *lex tertia* [je] zásad[a] ústavní povahy“.

99. Na základě tohoto tvrzení se předkládající soud táže, zda je vhodné neuplatnit vnitrostátní standard ochrany týkající se *lex mitior*, pokud by jeho neuplatnění bylo v rozporu s ústavním zásadou zákazu *lex tertia*⁵⁷.

100. Na základě ústavního nálezu č. 265/2014 musí být zpětné uplatnění příznivějšího trestního zákona uskutečněno pomocí metody globálního srovnání, a nikoli metody diferencovaného srovnání. V případě souběhu po sobě jdoucích právních režimů tedy:

- je třeba zvolit a uplatnit ten zákon, který jako celek zaručuje obžalovanému nejpríznivější postavení;
- nelze však kombinovat příznivá ustanovení souběžných zákonů a vytvořit soudní cestou *lex tertia*, což by znamenalo přiznat soudům možnost vytvářet trestní pravidla v rozporu s článkem 61 rumunské Ústavy;
- při určování nejpríznivějšího trestního zákona je třeba zohlednit řadu faktorů, jako je druh a výše trestů, podmínky trestnosti, důvody pro vyloučení trestní odpovědnosti, vliv přitěžujících, polehčujících nebo zprošťujících okolností, pravidla týkající se účasti, pokusu, recidivy a další⁵⁸.

101. Pokud jsem to správně pochopil, zákaz vytváření *lex tertia* brání vnitrostátním soudům, aby v případě existence několika po sobě jdoucích právních režimů mísily prvky jednoho z nich (například ty, které se týkají definice trestných činů a trestů) s prvky jiného (například pravidla upravující promlčení trestní odpovědnosti). Cílem je tak zabránit soudům, aby „vytvářely“ nejpríznivější trestní zákon.

102. Předkládající soud v odpovědi na otázky Soudního dvora týkající se tohoto zákazu uvádí, že pokud by byl použit rozsudek Lin I, nejpríznivější trestní zákon by vyplýval ze spojení několika ustanovení souběžných zákonů. Na jednání rumunská vláda toto tvrzení potvrdila.

103. Na přerušení promlčení v případě závažného podvodu v oblasti DPH spáchaného dne 1. ledna 2016, na který se podle rumunského práva vztahuje promlčecí lhůta deseti let, by se tedy postupně použily:

- režim čl. 155 odst. 1 trestního zákoníku z roku 2009, platný do doby, než jej ústavní nález č. 297/2018 prohlásil za neplatný. Podle tohoto režimu se promlčecí doba přerušovala jakýmkoli procesním úkonem, ať už byl obviněnému oznámen, či nikoli;

⁵⁷ – Soudní dvůr požádal předkládající soud o objasnění tohoto aspektu, který byl předmětem diskuse na jednání.

⁵⁸ – Ústavní nález č. 265/2014 (body 31 a 32).

- režim vyplývající z judikatury Ústavního soudu a Nejvyššího soudu, platný od 25. června 2018 do 30. května 2022. Podle něj neexistovaly v rumunském právu důvody pro přerušení promlčecí lhůty trestní odpovědnosti. Neexistence takových důvodů pro přerušení se zpětně vztahuje i na skutky spáchané v období před rokem 2018, a to jako příznivější trestní pravidlo;
- režim vyplývající ze změny čl. 155 odst. 1 trestního zákoníku z roku 2009 prostřednictvím OUG č. 71/2022, platný od 30. května 2022. Na jeho základě se přeruší promlčení pro procesní úkony oznámené obviněnému.

104. V tomto příkladu by se na závažný podvod v oblasti DPH vztahovaly různé režimy přerušení promlčení trestní odpovědnosti, které by podle kritéria rozsudku Lin I bylo nutné kombinovat. Naopak rumunský standard ochrany *lex mitior* vede k tomu, že se uplatňuje pouze nejpríznivější režim přerušení promlčení, a to i na všechna procesní jednání, k nimž došlo mezi 1. lednem 2016 a 30. květnem 2022.

105. Uplatnění rozsudku Lin I by tedy vedlo k vytvoření *lex tertia* pro určení nejpríznivějšího trestního zákona. Tak by tomu nebylo v případě řešení přijatého Nejvyšším soudem v rozsudcích č. 67/2022, 16/2024 a 37/2024.

106. Podle mého názoru, i kdyby to, co jsem právě popsal, bylo důsledkem uplatnění rozsudku Lin I, zásada zakazující použití *lex tertia* pro určení *lex mitior* se nijak významně neliší od standardu vyšší vnitrostátní ochrany, který již byl analyzován v rozsudku Lin I.

107. Pokud Soudní dvůr v rozsudku Lin I nenásledoval precedent stanovený v rozsudku M. A. S. a M. B. a odmítl, aby rumunské soudy uplatňovaly svůj vyšší standard ochrany, pokud jde o *lex mitior*, nevidím důvod, proč by se tato judikatura měla změnit, aby byl dodržen ústavní požadavek nevytvářet *lex tertia*.

108. Zákaz vytváření *lex tertia* není ve skutečnosti ničím jiným než jedním z vnitrostátních pravidel (jistě, s ústavní silou), která v Rumunsku ovlivňují uplatňování zásady zpětného uplatnění trestních zákonů příznivějších pro obžalovaného. Rozsudek Lin I tuto zásadu jako celek vylučuje, když prohlašuje, že rumunské soudy jsou povinny neuplatňovat příslušný vnitrostátní standard ochrany, aby se zabránilo riziku beztrestnosti podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie.

109. Pokud jde o rozdíl v zacházení mezi režimem promlčení použitelným (podle rozsudku Lin I) na podvody poškozující nebo ohrožující finanční zájmy Unie a režimem platným pro jiné trestné činy, ten skutečně existuje. To znamená, že se na obviněného vztahují různá pravidla týkající se přerušení promlčecích lhůt trestní odpovědnosti podle toho, zda se jedná o trestné činy v oblasti DPH, nebo např. o trestné činy týkající se daně z příjmů právnických osob.

110. Tento rozdíl však:

- neznamená použití *lex tertia* ve vztahu k zásadě *lex mitior*, ale vyplývá z oblasti působnosti unijního práva, konkrétně z článku 325 SFEU;
- dále z něj vyplývá, že na daňové podvody, na které se nevztahuje článek 325 SFEU, se vztahuje rumunský standard ochrany týkající se zásady příznivějšího trestního zákona.

5. Systémové riziko beztretnosti: rozsah a nejistota

111. Předkládající soud vychází z toho, že vnitrostátní právo nestanoví zvláštní kritéria pro to, aby soud mohl posoudit systémové riziko beztretnosti uvedené v rozsudku Lin I [druhá předběžná otázka písm. d)].

112. V rozsudku Lin I Soudní dvůr dospěl k závěru, že právní situace, která vznikla na základě ústavních nálezů č. 297/2018 a č. 358/2022 a rozsudku Nejvyššího soudu č. 67/2022, „vyvolává systémové riziko beztretnosti trestných činů závažných podvodů poškozujících nebo ohrožujících finanční zájmy Unie, a to zejména v případech, jejichž složitost vyžaduje ze strany trestních orgánů delší vyšetřování“⁵⁹.

113. Taková situace, dodal, „[...] s sebou již ze své podstaty přináší riziko, že kvůli uplynutí [promlčecí] doby nebude možné postihnout mnoho případů závažných podvodů poškozujících nebo ohrožujících finanční zájmy Unie, a to zejména případů, jejichž složitost vyžaduje [...] delší vyšetřování.“⁶⁰

114. Jak je patrné, Soudní dvůr sám v rozsudku Lin I rozhodl, že uplatnění judikatury nejvyšších vnitrostátních soudů představovalo systémové riziko beztretnosti pachatelů závažných podvodů na úkor finančních zájmů Unie. Toto posouzení tedy již nemusí provádět rumunské soudy při uplatňování rozsudku Lin I, ale musí jej považovat za dané.

115. Větší problémy vyvolává rozlišení, které Soudní dvůr provádí mezi: a) systémovým rizikem beztretnosti, které s sebou nese uplatňování rumunské judikatury ohledně předvídatelnosti trestního práva, a b) stejným rizikem ohledně zásady *lex mitior*⁶¹.

116. Úvaha Soudního dvora týkající se tohoto rozlišení⁶² vede k závěru, že pouze ve druhém případě (tj. pokud se vnitrostátní soud řídí vnitrostátním standardem *lex mitior* pro procesní úkony provedené před 25. červnem 2018) jsou ohroženy přednost, jednota a efektivita unijního práva.

117. Jinými slovy, rozsudek Lin I *toleruje* systémové riziko beztretnosti závažných podvodů proti finančním zájmům Unie spáchaných v období od 25. června 2018 do 30. května 2022, pokud vyplývá z uplatnění vnitrostátního standardu ochrany týkajícího se předvídatelnosti trestního práva, ale *neakceptuje* toto riziko, pokud se vztahuje na případy před 25. červnem 2018, na které se vztahuje vnitrostátní standard ochrany zásady *lex mitior* (další složka stejné zásady zákonnosti trestných činů a trestů).

118. Podle mého názoru rozsudek Lin I neposkytuje dostatečné argumenty k prokázání toho, proč se systémové riziko beztretnosti liší v závislosti na tom, zda se uplatní ten či onen vnitrostátní standard.

⁵⁹ – Rozsudek Lin I (bod 91).

⁶⁰ – Rozsudek Lin I (bod 94).

⁶¹ – Rozsudek Lin I (body 122 a 123).

⁶² – Rozsudek Lin I (bod 122): „[n]a rozdíl od vnitrostátního standardu ochrany týkajícího se předvídatelnosti trestního zákona, který podle předkládajícího soudu toliko neutralizuje účinek přerušení promlčecí doby, který měly procesní úkony učiněné v období od 25. června 2018, kdy byl zveřejněn nález Curtea Constituțională (Ústavní soud) č. 297/2018, do 30. května 2022, kdy vstoupilo v platnost OUG č. 71/2022, totiž vnitrostátní standard ochrany týkající se zásady zpětného použití příznivějšího trestního zákona (*lex mitior*) umožňuje – alespoň v některých případech – neutralizovat účinek přerušení promlčecí doby, který měly procesní úkony, k nimž došlo ještě před 25. červnem 2018, avšak poté, co dne 1. února 2014 vstoupil v platnost trestní zákoník, tedy po dobu více než čtyř let“.

119. Na prvním místě má vnitrostátní standard ochrany *lex mitior* omezený dopad na vyloučení trestní odpovědnosti. Nevede k dekriminalizaci závažných trestných činů podvodu proti finančním zájmům Unie. Omezuje se na zabránění přerušení promlčení v trestní oblasti mezi 1. únorem 2014 a 25. červnem 2018, a *zpětně* prodlužuje režim použitelný mezi 25. červnem 2018 a 30. květnem 2022, který byl potvrzen rozsudkem Lin I.

120. Ve věcech, jako je projednávaná věc, rozsudek vydaný v odvolacím řízení při použití vnitrostátního standardu *lex mitior* prohlásil za zaniklou trestní odpovědnost jednoho obžalovaného (spolupachatele trestného činu, s promlčecí lhůtou osm let), ale nikoli druhého (pachatele trestného činu, s promlčecí lhůtou deset let). Vnitrostátní standard *lex mitior* pouze zpětně rozšiřuje neexistenci procesních úkonů, které by mohly přerušit promlčení, ale, opakují, nedekriminalizuje závažné podvody v oblasti DPH ani nezkracuje promlčecí lhůtu pro jejich stíhání.

121. Na druhém místě, *zvýšení* rizika beztrestnosti v důsledku uplatnění vnitrostátního standardu ochrany *lex mitior* ve vztahu k uplatnění vnitrostátního standardu týkajícího se zásady zákonnosti je patrně spíše domněnka než prokázaná skutečnost, protože

- není s jistotou znám počet pachatelů, kteří měli prospěch z neexistence přerušení promlčení trestní odpovědnosti mezi 25. červnem 2018 a 30. květnem 2022, což rozsudek Lin I toleruje v zájmu ochrany předvídatelnosti trestního práva;
- není znám ani skutečný dopad uplatnění zásady *lex mitior* na přerušení promlčení trestní odpovědnosti v případech před 25. červnem 2018, které podle rozsudku Lin I představuje riziko pro jednotu, přednost a efektivitu unijního práva.

122. Údaje předložené rumunskou vládou na jednání, ačkoli nejsou detailně rozčleněné, naznačují, že zastavení trestních řízení pro daňové podvody v období 2014 až 2025, založené na promlčení trestní odpovědnosti v důsledku použití příznivějšího zákona, je velmi omezené. Nepotvrzují obavy ze systémového rizika beztrestnosti tohoto typu jednání.

123. V rozsudku M. A. S. a M. B. se Soudní dvůr vyjádřil ke změně promlčecích lhůt pro trestní odpovědnost v Itálii. Uvedl, že vnitrostátní soud musí ověřit, zda neuplatnění vnitrostátních předpisů v této oblasti v důsledku rozsudku Soudního dvora „vyvolává nejistotu [ve vnitrostátním] právním řádu stran určení použitelného režimu promlčení, která by byla v rozporu se zásadou určitosti použitelného práva“⁶³.

124. Vzhledem k nejistotě vyvolané rozsudkem Soudního dvora bylo uznáno, že vnitrostátní soud nebyl povinen upustit od použití sporných vnitrostátních ustanovení. Tutéž judikaturu lze přenést na rozsudek Lin I, pokud jde o podvody ohrožující finanční zájmy Unie, k nimž došlo v Rumunsku před 25. červnem 2018.

⁶³ – Rozsudek M. A. S. a M. B. (bod 59): „[...] vnitrostátní soud musí ověřit, zda konstatování učiněné v bodě 58 rozsudku Taricco, podle něhož dotčená ustanovení trestního zákoníku brání v uložení účinných a odstrašujících trestních sankcí ve značném množství případů závažných podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie, vyvolává nejistotu v italském právním řádu stran určení použitelného režimu promlčení, která by byla v rozporu se zásadou určitosti použitelného práva. Je-li tomu skutečně tak, vnitrostátní soud není povinen upustit od použití dotčených ustanovení trestního zákoníku.“

125. Situace, která vznikla v důsledku rozsudku Lin I, způsobuje rumunským soudům (při uplatňování vnitrostátního standardu ochrany zásady *lex mitior*) nejistotu srovnatelnou s nejistotou, která vznikla v Itálii v důsledku uplatnění rozsudku Taricco. I z tohoto důvodu je tak odůvodněné přijmout vnější omezení přednosti unijního práva, podobně jako to učinil Soudní dvůr v rozsudku M. A. S. a M. B.

V. Závěry

126. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji odpovědět na první otázku trestního senátu Înalta Curte de Casație și Justiție (Nejvyšší kasační soud, Rumunsko) následovně:

„Článek 325 odst. 1 SFEU a články 1, 2 a 9 Úmluvy o ochraně finančních zájmů Evropských společenství, vypracované na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii, podepsané v Bruselu dne 26. července 1995 a připojené k aktu Rady ze dne 26. července 1995,

musí být vykládány v tom smyslu, že

členské státy mohou podvody ohrožující finanční zájmy Evropské unie kvalifikovat jako závažné, pokud jejich výše nepřesahuje 50 000 eur.“

127. Navrhuji rovněž, aby Soudní dvůr s ohledem na rozhodnutí vnitrostátních soudů rozhodujících v posledním stupni přehodnotil závěry rozsudku ze dne 24. července 2023, Lin (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606), pokud jde o povinnost neuplatňovat vnitrostátní standard ochrany týkající se zásady zpětného použití příznivějšího trestního zákona, a prohlásil, že

„Článek 325 odst. 1 SFEU a články 1, 2 a 9 Úmluvy o ochraně finančních zájmů Evropských společenství, vypracované na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii, podepsané v Bruselu dne 26. července 1995 a připojené k aktu Rady ze dne 26. července 1995,

nevyžadují přezkoumání pravomocných trestních rozsudků, v nichž bylo shledáno, že promlčecí lhůta pro trestní odpovědnost uplynula před vynesením rozsudku Lin, na základě vnitrostátního standardu ochrany týkajícího se příznivějšího trestního zákona;

nebrání použití vnitrostátního standardu ochrany týkajícího se trestního zákona, který je příznivější pro trestné činy spáchané před vynesením rozsudku Lin, jelikož tento rozsudek nepředstavuje jasný a předvídatelný právní základ pro obnovení trestní odpovědnosti za trestné činy, jejichž promlčení bylo rumunskými soudy prohlášeno, byť nepravomocně.“

128. Pokud Soudní dvůr potvrdí v plném rozsahu závěry rozsudku Lin, odpověď na druhou otázku trestního senátu Înalta Curte de Casație și Justiție (Nejvyšší kasační soud) by mohla znít takto:

„Soudy členského státu nesmějí přijímat rozhodnutí, která jsou neslučitelná s rozsudkem Lin.

V důsledku toho tyto soudy:

jsou povinny upustit od uplatnění vnitrostátního standardu ochrany týkajícího se zásady zpětného použití příznivějšího trestního zákona, aniž je tato povinnost ovlivněna vnitrostátním pravidlem zakazujícím uplatnění *lex tertia*;

nemohou přehlížet skutečnost, že rozsudek Lin I stanovil existenci systémového rizika beztrestnosti závažných podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie při uplatňování vnitrostátního standardu ochrany týkajícího se zásady příznivějšího trestního zákona, takže není nezbytné, aby tyto soudy v každém jednotlivém případě posuzovaly existenci uvedeného rizika.“